

1 Förbundsstyrelsens förslag till 2 **Arbetsmarknadspolitiskt dokument**

3 4 **Inledning**

5
6 Ung Vänster är ett revolutionärt förbund och därmed skiljer sig våra tankar kring arbete
7 som sådant, arbetsmarknad samt politik rörande arbete från andra ideologiska
8 strömningar. Vi förstår att vår analys av arbetsmarknaden kräver å ena sidan ett globalt
9 och å andra sidan ett nationellt perspektiv. I det här dokumentet lyfts ämnen som rör
10 arbete och arbetsmarknadspolitik både på ett abstrakt och ett konkret plan. Det
11 ekonomiska systemet och dess organisering av produktionen går inte att särskilja från
12 de maktstrukturer som råder i samhället. Strukturer såsom rasism och
13 könsmaktsordning spelar en central roll i reproducerandet av det ekonomiska systemet
14 och vi kan se att rasifiering och könsbaserad kodning av arbete är processer som
15 ständigt närvarar i vårt arbetsliv.

16
17 Det arbetsmarknadspolitiska dokumentet behandlar ämnen såsom hur den globala
18 kapitalismen tar sig uttryck, hur arbetsmarknaden organiseras idag och hur den
19 påverkar vår arbetssituation. Avslutningsvis lyfts de krav som är relevanta att ställa för
20 oss idag.

21 22 **Den globaliserade kapitalismen**

23
24 Den globala koncentrationen av militärmakt, kapital, teknisk kunskap och administrativ
25 makt i centrum är fortsatt stark i världen. På ett sätt har spelplanen för klasskampen
26 förändrats sedan första hälften av 1900-talet och på ett sätt är den precis sig lik. Den
27 enorma koncentration av makt hos både stater och multinationella företag i centrum
28 kan inte beskrivas som något annat än imperialism. Bland centrumstaterna finns i viss
29 utsträckning konkurrens och motsättningar, som idag yttrar sig i politiskt
30 manövrerande och proxykrig. Centrumstaternas väpnade makt används främst för att
31 upprätta och bevara geopolitiskt inflytande, och att undanröja motstånd mot
32 imperialismen. Imperialismens primära uppgift är att erbjuda ett system där
33 överklassens vinster ständigt ökar. Därför är det av yttersta vikt för kapitalet att
34 länderna i periferin är underordnade länderna i centrum så att man fortsatt kan
35 utnyttja människor genom undermåliga arbetsvillkor och svältlöner.

36 37 *Kampen mot den globala kapitalismen*

38
39 Globaliseringen och den fria rörligheten för varor och kapital har skapat en lönepress
40 nedåt. Tidigare har mer skyddade marknader och mer nationellt inriktade företag

1 inneburit att lönekonkurrensen inte varit lika hård. Idag innebär hotet om att företagen
2 kan flytta utomlands en avgörande faktor för att dämpa lönekraven i de rikare länderna.
3 Lönedumpningen måste därför stoppas en gång för alla. Lönedumpning stoppas dock
4 inte genom direktiv från politiker och parlament. Reformen för en bättre arbetsrätt
5 hjälper, men det stoppar inte lönedumpning. Lönedumpning stoppas genom facklig
6 organisering och det enda som kan utmana den globala kapitalismen är en globalt
7 kämpande arbetarklass.

8

9 En av konsekvenserna av den globala kapitalismen är att ett fåtal multinationella
10 företag i praktiken har mer makt än många av världens länder. Därför är de flesta av
11 världens ledare rädda för facklig organisering och starka fackförbund. Man är rädd att
12 förlora arbetstillfällen till andra länder om man tillåter arbetare att få det bättre. Med
13 andra ord gör man den liberala dogmen "ett dåligt arbete är bättre än inget arbete" till
14 lag.

15

16 Detta kan tyckas hopplöst. Demokratin har satts ur spel till förmån för marknaden.
17 Faktum är att detta varken är hopplöst eller förvånande överhuvudtaget. I själva verket
18 har det alltid varit på det här viset. Hot om revolution och storstrejker lade grunden för
19 välfärdsapparaten utbyggnad. Förbättrande av arbetares rättigheter kommer
20 underifrån och inte ovanifrån. Organisering och kamp må vara arbetarklassen enda
21 vapen, men det är också starkare än alla borgarklassens vapen tillsammans. För att en
22 gång för alla krossa kapitalismen krävs det dock att arbetarrörelsen enar sig världen
23 över och kämpar gemensamt.

24

25 Att skapa en internationell kamp för våra rättigheter är arbetarklassens största
26 utmaning idag. På samma sätt som det tog tid att förena arbetarna på arbetsplatsen till
27 att kämpa tillsammans i fackföreningar så kommer det ta tid att förena arbetarklassen
28 världen över för att kämpa tillsammans i en global arbetarrörelse. Den största fienden
29 till att vi ska kunna organisera oss tillsammans är nationalismen.

30

31 Nationalismen är essentiell för kapitalismens fortlevnad. Utan nationalismen skulle
32 borgarklassens utsugning av arbetarklassen bli uppenbar för alla. Att försöka ena
33 arbetare genom att prata om nationella intressen är dömt att misslyckas. Samtidigt så
34 identifierar sig större delen av arbetarklassen i Sverige som svenskar medan en
35 minoritet identifierar sig som arbetarklass.

36

37 De senaste decenniernas reaktionära våg i centrum är djupt oroande. Att nationalism
38 och fascism återigen tycks bli populära bland breda folklager i centrum beror på
39 imperialismens och rasismens dynamik. Människor och organisationer i centrum är väl
40 medvetna om att den globala ojämlikheten ger dem större profiter och en högre
41 levnadsstandard. När kapitalismens utveckling leder till arbetslöshet, hemlöshet och
42 sänkt levnadsstandard i centrum väljer överklassen, småborgerligheten och även vissa
43 arbetare att solidarisera sig med ett reaktionärt nationellt projekt, i ett försök att

1 splittra arbetarklassen och öka exploateringen av periferin. Denna utveckling är ett gift
2 som slår sönder möjligheterna till internationell solidaritet mot kapitalismen, och alla
3 socialisters uppgift måste vara att ena arbetarklassen mot fascismen och nationalismen.

4
5 För att uppnå detta krävs dock mer än att visa varför nationalism är dåligt.
6 Arbetarrörelsen måste vara ett meningsskapande subjekt. Organiseringen i sig har inget
7 egenvärde. Organiseringens värde ligger i de segrar man vinner i kampen för
8 socialismen och feminismen. Däremot så kan organiseringen kombineras med saker
9 som har ett egenvärde för att visa varför vi kämpar. Detta kan exempelvis vara saker
10 som studieförbund eller kulturorganisationer. Vikten av detta ska inte underskattas.
11 Även om vi alla kämpar för våra egenintressen - för att få ett bättre liv och en bättre
12 vardag - så är det viktigt att påminna sig om varför vi alla är kamrater inom
13 arbetarrörelsen. För oss i arbetarklassen är det allmänna bästa synonymt med det
14 personliga bästa. Därför gäller det att inte låta sig lockas av borgarklassens falska lovord
15 om frihet genom individualism och splittring. Arbetarens väg till frigörelse sker genom
16 kollektiv kamp och inte genom att agera kula i kapitalismens flipperspel.

17
18 En globalt enad borgarklass kräver en globalt enad arbetarklass. Både det
19 internationella samarbetet mellan politiska organisationer såväl som mellan fackliga
20 organisationer måste bli bättre. Det måste till många fler sympatiåtgärder och de
21 fackliga rättigheterna måste försvaras till varje pris. Lyckas detta enande av
22 arbetarklassen vinna mark - då kan ingen stoppa vår kamp för frihet och
23 människovärde.

24

25 *Den globala produktionens framtida organisering*

26 Sedan kapitalismens födelse har den globala produktionen blivit allt mer specialiserad.
27 Från att de flesta länderna varit mer eller mindre självförsörjande är idag alla stora
28 ekonomier del av samma världskapitalistiska ordning där arbetsintensiva industrier
29 förläggs där lönerna är låga och kapitalet dirigeras från börserna i New York och
30 London.

31

32 I samhällsdebatten i Sverige idag påstås det ofta att Sverige förvandlats från ett
33 produktionssamhälle till ett tjänstesamhälle. Det är visserligen sant att färre svenskar
34 arbetar inom industrin idag jämfört med på sjuttioalet men fortfarande utgör den
35 inhemska produktionen själva basen för Sveriges välstånd. Den främsta anledningen till
36 att industrijobben har försvunnit är inte att fabriker flyttat utomlands utan att
37 produktiviteten har mångfaldigats. I stället för att korta arbetstiden och höja lönerna
38 har företagen minskat antalet anställda. Allt fler arbetar därför inom
39 tjänsteproduktionen där effektiviteten ökat betydligt långsammare.

40

41 Den globala arbetsdelningen är inte statisk, utan utvecklas i enlighet med kapitalets
42 profitkrav. När produktiv industri flyttas till länder i periferin för att kunna dumpa

1 löner och kringgå arbetsrätt och facklig organisering blir en konsekvens att detta nya
2 låglöneproletariat får en kritisk position i den globala ekonomin. Dessa arbetare har
3 makten att stanna upp den globala kapitalismen genom strejk. Under 10-talet har
4 världens hittills största masstrejker ägt rum i länder i periferin, och en tydlig utveckling
5 mot en allt mer stridbar arbetarrörelse äger rum där. En annan konsekvens av att vissa
6 länder i periferin industrialiseras är att dessa länder antar en lokal och underordnad
7 imperialistisk roll gentemot sina fattigare grannar. Detta tillstånd kan beskrivas som att
8 länderna är del av en global semiperiferi. Samtidigt som löner och arbetsvillkor i
9 centrum stagnerar eller försämras vinner arbetarrörelsen segrar i semiperiferin. En
10 tendens till global utjämning av arbetarklassens villkor är tydlig. På sikt kommer detta
11 ge verkliga förutsättningar för en genomgripande internationell solidaritet. Frågan är
12 hur vägen dit ser ut, och hur kraftigt livsvillkoren i centrum kan komma att försämrats.
13

14 *Rasismen och den globala arbetsmarknaden*

15 Rasistiska strukturer genomsyrar hela samhället och således även arbetsmarknaden. En
16 bärande del av rasismen i samhället är borgarklassens behov av att splittra
17 arbetarklassen. På arbetsmarknaden tar detta sig i uttryck genom överklassen sår split
18 mellan inhemska arbetare, flyktingar och ekonomiska migranter. Den centrala
19 konflikten står mellan borgarklass och arbetarklass. Det är borgarklassen som berövar
20 arbetarna på frukten av deras arbete. Bättre levnadsförhållanden uppnås genom att
21 gemensamt sparka uppåt, oberoende av vilken bakgrund vi har. Vi vet att vi tjänar på
22 att hålla ihop mot rasism i det offentliga såväl som på arbetet.
23

24 Flera av de rasifieringsprocesser som förekommer på arbetsmarknaden är tydligt
25 kopplade till den imperialistiska världsordningen. De flyktingströmmar som skapas av
26 imperialistiska krig och klimatförstörelse illegaliseras och utnyttjas antingen som
27 arbetskraftsreserv, eller utestängs helt från centrum. Papperslösa migranter bildar ett
28 låglöneproletariat med mycket små möjligheter till facklig organisering och obefintliga
29 lagskyddade rättigheter, och dessutom går utbildningsvalidering mycket smidigare för
30 invandrare från länder i centrum än för invandrare från länder i periferin. Ett annat
31 exempel är att företag baserade i centrum lockar över och anställer högutbildade
32 personer från länder i periferin. Därmed befäster länderna i centrum sitt övertag
33 gentemot periferin när det kommer till utbildningsnivå och forskning och samtidigt
34 tvingas länderna i periferin att fortsatt låta sin egen inhemska produktion domineras av
35 företag från centrum.
36

37 *Splittringen mellan stad och landsbygd - en konsekvens av den globala* 38 *kapitalismen*

39
40 En av de tydligaste konsekvenserna av Sveriges ekonomiska utveckling är att
41 landsbygden förlorat stora delar av sina näringar då industriproduktionen flyttat
42 utomlands och jordbruket till stor del konkurrerats ut av utländsk

1 jordbruksproduktion. Detta i kombination med tjänstesamhällets ökade krav på
2 högskoleutbildning har gjort att fler och fler flyttat från landsbygden in till städerna,
3 vilket i sin tur fått städernas ekonomiska utveckling att blomstra. Samtidigt som
4 landsbygden utarmats har livet i staden försämrats med bostadsbrist, högre priser och
5 en underdimensionerad välfärd. Detta har skapat en splittring mellan stad och
6 landsbygd. Därför har arbetarklassen i landsbygden respektive staden väldigt svårt att
7 identifiera sig med varandra idag. När hopplösheten brer ut sig och klassintressena blir
8 otydliga så vinner fascistiska rörelser mark.

9
10 Paradoxalt nog skulle den tekniska utvecklingen kunna ge bättre förutsättningar än
11 någonsin för en levande glesbygd. En radikal regionalpolitik skulle kunna kombineras
12 med en miljö- och klimatpolitik för ökad biologisk mångfald, mer matproduktion och
13 minskade utsläpp, både på landsbygden och i städerna.

14
15 De senaste decennierna har man monterat ner den svenska landsbygdspolitiken som en
16 del av den nyliberala utvecklingen i samhället. I den blinda tron på marknaden har man
17 missat landsbygdens funktion i samhället. Det enda sättet att vända detta är att börja
18 investera i landsbygden från samhällets håll. Dels handlar det om investeringar i
19 infrastruktur så som gratis och bättre kollektivtrafik, internet och energiproduktion,
20 men det handlar också om investeringar i viktiga samhällsfunktioner såsom
21 sjukvård, skola och ett levande kulturliv. Dessa investeringar skulle skapa framtidstro
22 och vända den destruktiva utveckling som vi ser på landsbygden i dag.

23 24 **Förändringar på arbetsmarknaden**

25
26 Människan skiljer sig från andra varelser bland annat genom att vi har en förmåga att
27 tänka abstrakt. Denna förmåga innebär att vi har möjlighet att både skapa och utveckla
28 produktionsmedel, produktionsteknik och produkter. De saker vi skapar idag påverkar i
29 sin tur framtida teknik. En grundläggande princip för teknikutveckling är att vi
30 människor ständigt bygger vidare på det som tidigare åstadkommit. Ett hjul leder fram
31 till skapandet av kärran som i sin tur möjliggör skapandet av nutida transportmedel så
32 som bilar och bussar. Men den teknologiska utvecklingen påverkar även vårt sätt att se
33 på formerna för arbetet och arbete i sig. Dessutom påverkas dagens arbetsmarknad
34 ständigt av maktförhållanden och kamp mellan arbete och kapital vilket kräver att vi,
35 som en del av arbetarrörelsen, ständigt analyserar våra samtida materiella
36 förutsättningar. Detta avsnitt ämnar belysa hur den svenska arbetsmarknaden
37 historiskt har sett ut samt hur arbetet organiseras idag.

38 39 *Industrialiseringen*

40
41 I de tidiga fabriken saknade arbetarna en anställning med fasta timmar. Istället
42 använde man sig av daglönearbete vilket innebar att arbetarna varje dag kom till

1 fabriken och där fick de veta om de fick arbete för dagen eller inte. Den här typen av
2 arbete avskaffades efter att arbetare organiserat sig för sina gemensamma intressen.
3 Daglönearbetena innebar att fabriksägaren hade full makt över vem som fick jobb och
4 vem som inte fick det samt kunde pressa ner lönerna på ett effektivt sätt. Idag ser vi hur
5 daglönearbete återigen är någonting som används av företagen genom sms-jobb och
6 gig-liknande arbetsformer. Daglönearbetet ger idag samma effekter som under
7 industrialiseringen, nämligen pressade löner och otrygghet. Att daglönearbetet
8 återkommit är ett tecken på att kapitalet och högern vunnit stora segrar mot en
9 försvagad arbetarrörelse.

10

11 En grundbult för industrialiseringen är något som kallats *taylorismen* eller *scientific*
12 *management*. Taylorismen är en teori kring hur man producerar produkter på ett så
13 effektivt sätt som möjligt. Teorin innebär systematiska studier av arbetet i syfte att dela
14 upp arbetet i olika moment och effektivisera dessa. Enligt Taylorismen bör varje
15 moment utföras på ett standardiserat sätt, ofta genom löpande band-teknik och varje
16 arbetsuppgift är specialiserad. Varje arbetare utför därmed en bestämd operation i
17 tillverkningsprocessen. För att effektivisera produktionen blir varje arbetares
18 arbetsuppgifter viktiga att kartlägga utifrån en tidsaspekt. Det är inte ovanligt att så
19 kallade *tidsstudiemän* "klockar" hur lång tid varje moment tar. Dessa mätningar kan
20 sedan utgöra en referensram för hur snabbt arbetet borde utföras. Denna metod har
21 under de senaste årtiondena också spridit sig långt ifrån fabriken och används numer
22 också i mataffärer och snabbmatsrestauranger.

23

24 *Den svenska modellen*

25

26 Under 1900-talets början gjorde sig klassmotsättningarna tydliga i samhället. Parallellt
27 med hårdnande klasskonflikter växte det fram en strävan, inom bland annat
28 socialdemokratin, om samarbete och centrala avtal. Saltsjöbadsavtalet är ett resultat av
29 denna strävan. Saltsjöbadsavtalet är ett avtal som slöts mellan Svenska
30 arbetsgivareföreningen (SAF) och Landsorganisationen i Sverige (LO), det vill säga
31 representanter från å ena sidan överklassen och å andra sidan den socialdemokratiska
32 delen av arbetarrörelsen.

33

34 Saltsjöbadsavtalet är en av den svenska modellens hörnstenar. Det avtalet fastslår är
35 bland annat att avtalsförhandlingar ska ske centralt, att kollektivavtal kan tecknas
36 mellan arbetsmarknadens parter genom en frivillig överenskommelse, att staten inte
37 ska lägga sig i avtalsförhandlingarna samt att det ska råda fredsplikt, det vill säga att
38 man inte får vidta stridsåtgärder, under avtalsperioder. Saltsjöbadsavtalet gäller än idag
39 och även om det har förändrats sedan det tecknades 1938 fungerar det fortfarande
40 cementerande framförallt kring hur avtal på arbetsmarknaden ska tecknas. Den svenska
41 modellen har inneburit att facken har förvandlats från kämpande kollektiv till
42 byråkratiska organisationer vars huvudfokus är förhandlingar, juridik och försäkringar.

43

1 "Guldåldern" - Sverige i efterkrigstiden

2

3 Efter andra världskriget bestod svensk produktion och export till stor del av
4 industriproduktion. En tredjedel av arbetskraften arbetade inom industrin och
5 industrifacken hade en stark maktställning på arbetsmarknaden. Industriarbetarnas
6 fackliga styrka bidrog till att en rad olika sociala reformer kunde genomföras,
7 exempelvis 40 timmars arbetsvecka och arbetsfria lördagar. Industriproduktionens
8 enorma vinster och arbetarnas kollektiva styrka på arbetsmarknaden är även
9 bidragande faktorer till att välfärdsapparaten under efterkrigstiden kunde byggas ut.

10

11 En annan process som infann sig under efterkrigstiden var att en allt större andel av
12 arbetskraften började arbeta inom staten. Detta är delvis ett resultat av att
13 välfärdsapparaten byggdes ut. Exempelvis inrättade man under denna tid institutioner
14 så som fattigvård och arbetsförmedling vilket självfallet krävde arbetskraft. Genom
15 dessa förändringar övergick man från ett i huvudsak produktionsinriktat samhälle till
16 ett tjänstesamhälle vilket i hög grad påverkat dagens arbetsmarknad.

17

18 I slutet av 1940-talet utvecklades den så kallade Rehn-Meidner-modellen av två LO-
19 ekonomer, Gösta Rehn och Rudolf Meidner. Modellen var en plan för ekonomisk politik
20 som syftade till att skapa förutsättningar för en strukturomvandling som gynnade
21 högproduktiv exportindustri vilket antogs leda till låg arbetslöshet och hög tillväxt.
22 Arbetare i företag som gjorde stora vinster, exempelvis exportindustrin, skulle dämpa
23 sina lönekrav och på så sätt skulle lönerna för de som arbetade i mindre lönsam sektor
24 inte hamna efter. Idén om *den solidariska lönepolitiken* gav sken av att vara utjämnande
25 men det som idén konkret ledde till var att arbetare som hade möjlighet att ställa
26 radikala lönekrav tvingades att hålla tillbaka dessa.

27

28 Rehn/Meidner-modellen slog ut mindre produktiv industri vilket ledde till en storskalig
29 centralisering av arbetet och drev även på urbaniseringen. Eftersom lönerna inom den
30 mindre produktiva industrin höjdes gick en betydande andel företag i konkurs vilket
31 frigjorde arbetskraft för den mer produktiva industrin i storstäderna. Det solidariska i
32 den solidariska lönepolitiken var alltså framförallt den socialdemokratiska
33 arbetarrörelsens solidaritet med storföretagen. Genom utbildning,
34 arbetsmarknadspolitiska åtgärder och strategiskt byggande av bostäder tog staten
35 kostnaderna för denna industriella omställning. Rehn-Meidner-modellen innebar att
36 svenska arbetare bytte stridbarhet och kollektiv makt mot smulor från den svenska
37 överklassens bord. Att kapital och förmögenhet är så oerhört koncentrerade till ett fåtal
38 individer i Sverige är en direkt konsekvens. De socialdemokratiska organisationerna
39 fick rollen av fredsbevarare och försvarare av kapitalets rätt att styra arbetsmarknaden.
40 När politiska förslag som skulle kunna utmana denna makt, som löntagarfonder, lyftes
41 fram, sade överklassen upp klasskompromissen.

42

1 Under 1970-talet genomgick världen en överproduktionskris som innebar att
2 ytterligare investeringar och effektivitetsökningar inte skulle leda till vinster för
3 företagen. För att upprätthålla vinstnivåerna var löneandelarna tvungna att sjunka.

4

5 *1990-talets arbetsmarknad*

6

7 Decennierna efter 1970-talet växte nyliberalismen fram. Nyliberalismen präglas av ett
8 stort fokus på ökad effektivisering, genomförande av nedskärningar och privatiseringar
9 inom den offentliga sektorn samt en aggressiv antifacklig politik.

10 Nyliberalismen fick framförallt sitt genomslag i Sverige under senare delen av 1980-
11 och 1990-talet. Nyliberalismen innebar en offensiv från höger på alla fronter, både
12 politiskt, ideologiskt och ekonomiskt. Socialdemokratin och fackföreningsrörelsen såg
13 fortfarande sin roll som bevarare av en klasskompromiss snarare än som
14 arbetarklassens kamporganisationer, och bjöd inget motstånd. Många nyliberala
15 reformer genomfördes av socialdemokratiska regeringar. Den socialdemokratiska delen
16 av arbetarrörelsen försöker än idag klamra sig fast vid vad som kvarstår av denna
17 klasskompromiss, medan överklassen går till fullt angrepp mot arbetarklassen.

18

19 1990-talets arbetsmarknad präglades av segregation där framförallt rasifiering och
20 ålder påverkade ens trygghet på arbetsmarknaden. I dessa grupper, och generellt,
21 ökade de tidsbegränsade anställningarna lavinartat vilket gjorde en stor del av
22 arbetarna än mer otrygga och maktlösa.

23

24 Känslan av otrygghet och maktlöshet genomsyrade även samhället i stort.
25 Nedskärningar, privatiseringar, besparingar på a-kassa och sjukförsäkringar samt det
26 faktum att ca 200-300 000 arbeten inom staten försvann för att man ville minska
27 underskottet i statsbudgeten är några exempel på hur 1990-talets politik inte
28 utformades utifrån arbetarklassens intressen.

29

30 **Organiseringen av arbetet idag**

31

32 Produktionen och ekonomin blir allt mer centraliserad samtidigt som vi kan se att vårt
33 fysiska arbete blir allt mer decentraliserat. Decentraliseringen som just nu sker innebär
34 svårigheter för den fackliga organiseringen. När vi som arbetar, genom arbetsformerna,
35 hålls isär och när vårt arbete blir allt mer individualiserat minskar även ytorna för oss
36 att möta varandra och diskutera våra förutsättningar och intressen. Detta är någonting
37 som arbetarrörelsen i bred bemärkelse bör analysera och arbeta emot.

38

39 Under industrialiseringen centraliserades det fysiska arbetet genom att allt fler blev
40 fabriksarbetare. Arbetet utfördes i stora lokaler och de arbetande hade generellt många
41 arbetskamrater. Ens bostad och det sociala livet var dessutom många gånger knutet till
42 arbetsplatsen vilket främjade en känsla av gemenskap bland arbetarna. Idag kan vi se

1 en motsatt tendens, nämligen att allt fler arbetar, frivilligt eller ofrivilligt, som
2 egenföretagare eller har osäkra anställningar som präglas av en känsla av social
3 isolering.

4
5 Under de senaste åren har en mängd förändringar skett på arbetsmarknaden och vi vet
6 att det är av stor vikt att vi förstår vår omvärld för att kunna förändra den. I detta
7 avsnitt kommer därför följande ämnen tas upp: *flexicurity* och *bemanningsföretag*,
8 *tidsbegränsade anställningar*, *New Public Management*, *Lean Production* och *Just in time-*
9 *produktion* samt *gig-ekonomi*.

10

11 *Flexicurity och bemanningsföretag*

12

13 I den offentliga debatten försöker högern ständigt hävda att dagens ungdomar vill ha
14 "flexibla anställningar" och tillfälliga arbeten. Ingenting hade kunnat vara mer fel. I
15 själva verket vill vi ha trygga anställningar med schyssta löner. Däremot finns det en,
16 om än liten, grupp människor som vill att vi arbetare ska vara otrygga - nämligen
17 överklassen. Flexicurity är en idé som säger sig vara en lösning för bägge parter.
18 Diskussionen om flexicurity har funnits i EU under en längre tid och det man sa att man
19 ville skapa på arbetsmarknaden genom flexicurity var både flexibilitet och säkerhet.

20

21 Flexicurity som idé har sin grund i en ökad användning av bemanningsanställningar.
22 Bemanningföretag är företag som hyr ut tillfällig personal till bland annat företag som
23 på så sätt inte behöver anställa personer direkt i företaget. När bemanningföretag
24 diskuteras menar högern ofta att bemanningföretag kan underlätta för företag när det
25 är arbetstoppar. Ett av problemen är att företagen har börjat sätta i system att
26 kontinuerligt använda sig av inhyrd arbetskraft, och inte enbart när det är toppar i
27 produktionen. I praktiken innebär bemanningsanställningarna att de
28 bemanningsanställda saknar eller har liten anknytning till arbetsplatsen och den
29 ordinarie personalen. De innebär även en potentiell ökad splittring av arbetare
30 eftersom de bemanningsanställda och den ordinarie personalen exempelvis kan utföra
31 samma arbete men få olika lön.

32

33 Ökningen av bemanningföretag och bemanningsanställda är slående och har fått
34 konsekvenser för oss som arbetar. Tanken om flexicurity och det faktum att vi många
35 gånger tvingas arbeta inom bemanningföretag har lett till en ökad otrygghet för alla
36 arbetare och vi vet att det som är bra för överklassen aldrig kommer att vara bra för oss.

37

38 *Tidsbegränsade anställningar*

39

40 På den svenska arbetsmarknaden gäller lagen om anställningsskydd (LAS). LAS kom till
41 som ett skydd för oss som arbetar och innebär bland annat att arbetsköpare inte kan
42 säga upp oss utan anledning. Lagen reglerar bland annat uppsägningstider, hur

1 tidsbegränsade anställningar får användas samt vilka uppsägningar som är tillåtna. År
2 2008 förändrades lagstiftningen och en av ändringarna innebar att företag kan anställa
3 personal med visstidsanställning utan att ange skäl till detta. Detta har lett till att allt
4 fler arbetar visstid istället för med en tillsvidareanställning, en så kallas fast anställning.

5
6 Idag finns det fyra typer av tillåtna tidsbegränsade anställningar: 1) allmän
7 visstidsanställning (AVA), 2) säsongarbete, 3) vikariat och 4) särskilda anställningar
8 för arbetare som fyllt 67 år. De tidsbegränsade anställningarna har framförallt en sak
9 gemensamt, nämligen att de tecknas för en bestämd tidsperiod. Enligt lagen om
10 anställningsskydd ska anställningar i huvudsak tecknas som tillsvidareanställningar
11 men vi kan konstatera att företag allt mer utnyttjar de tidsbegränsade anställningarna.
12 Ett exempel på hur arbetsköpare trixar med lagen är att de ofta "staplar" otrygga
13 anställningar på varandra. Du kan exempelvis arbeta med vikariatsanställning i två år
14 för att din anställning sedan ska gå över i en allmän visstidsanställning.

15
16 Eftersom de tidsbegränsade anställningsformerna innebär otrygga anställningar är det
17 inte häpnadsväckande att företag många gånger systematiskt använder sig av just dessa
18 anställningsformer istället för att anställa personer med tillsvidareanställning. Även de
19 tidsbegränsade anställningarna kan verka splittrande för arbetarkollektivet genom att
20 vi delas upp och ges olika lön samt status beroende på hur vårt avtal med
21 arbetsköparen ser ut.

22 23 *New Public Management*

24
25 NPM, eller New Public Management, är ett samlingsbegrepp för olika reformer som
26 skett kring den offentliga sektorns styrning och organisation. Den bakomliggande
27 tanken med NPM är att den offentliga sektorn ska skötas och organiseras på liknande
28 sätt som det privata näringslivet och syftet är ökad effektivisering. NPM är en
29 konsekvens av den nyliberala vågen som sköljt över världen och Sverige och begreppet
30 inbegriper reformer som både är av administrativ- och ideologisk karaktär.

31
32 Reformerna kring administration som genomförts i kölvattnet av NPM har inneburit en
33 ökad dokumentation, utvärdering och mätning av prestation och effektivitet. Vi känner
34 igen tendensen inom bland annat sjukvård och skola där mätning och dokumentation
35 har fått ta allt mer plats i verksamheten.

36
37 De ideologiska och politiska aspekterna av NPM handlar om konkurrens och
38 marknadifiering. Dessa reformer har lett till att man i den offentliga verksamheten
39 börjat se exempelvis patienter och elever som kunder, köpare av en vara. Dessutom har
40 man varit tvungna att konkurrera med privata alternativ och med varandra. Detta har i
41 sin tur lett till en mängd följdproblem så som betygsinflation, sämre arbetsvillkor för de
42 som arbetar och sämre kvalitet på vården. NPM går hand i hand med privatisering av

1 offentlig verksamhet, och en utveckling där välfärden drivs som företag föranleder ofta
2 utförsäljning av samma välfärd.

3

4 *Lean Production och just-in-time-produktion*

5

6 *Lean Production* är en utvecklingsstrategi med syfte att identifiera och eliminera de steg
7 i produktionen som inte skapar värde för företaget. Lean Production hänger samman
8 med Scientific Management och riktar sig framförallt till företag som ägnar sig åt
9 massproduktion men har även tillämpats exempelvis inom sjukvården.

10

11 En grundbult inom Lean Production är *just-in-time-produktion*. Just-in-time handlar om
12 att varan produceras direkt till konsumenten. Tillverkningen sker direkt efter
13 beställning från konsumenten och produktionen baseras på ett komplext system av
14 global outsourcing med en stor andel underleverantörer. Förespråkarna menar att
15 denna typ av produktion minskar slöseri men däremot sker tillverkningen på ett
16 ohållbart sätt utifrån ett klimatperspektiv på grund av de långa transportsträckorna och
17 snabba transportererna.

18

19 Lean Production och just-in-time skapar stress och ökar mängden förslitningsskador
20 eftersom arbetssättet bygger på ständigt ökande tempo. Den individuella prestationen
21 mäts och ska effektiviseras vilket gör att mikropauser och pauser i allmänhet blir en
22 måltavla för effektiviseringsåtgärder.

23

24 *Gig-ekonomi, appar och arbete*

25

26 Dagens arbetsmarknad kallas ibland för en *gigekonomi*. Begreppet handlar om att allt
27 fler arbetare, istället för att vara anställda tillsvidare, arbetar med enskilda "gig". Idag
28 arbetar runt 20% av arbetsstyrkan i Sverige med gig-liknande anställningar och
29 andelen "gigare" ökar dag för dag.

30

31 Det finns tre huvudsakliga anledningar till varför gigekonomin möjliggjorts, nämligen 1)
32 den tekniska utvecklingen, 2) att arbetsköparna önskar anställa flexibla, och därmed
33 otrygga, arbetare samt 3) att arbetslösheten är hög och att arbetare därmed tvingas in i
34 otrygga anställningar.

35

36 Hur gigekonomin fungerar kan illustreras genom två exempel: appen Uber och diverse
37 appar för hemleverans av mat. Uber är en app där privatpersoner bedriver en
38 taxiliknande verksamhet och helt enkelt erbjuder människor skjuts. Uber har även
39 lanserat något som kallas UberPOP. Vad UberPOP egentligen innebär är en storskalig
40 organiserad svarttaxiverksamhet. Eftersom privatpersonerna inte är registrerade och
41 åker i privata bilar konkurrerar de med den ordinarie taxiverksamheten och fenomenet
42 riskerar att slå ut hela taxibranschen.

1

2 Under de senaste åren har hemleverans av mat, framförallt genom cykelbud, ökat
3 markant. Beställningarna tas emot genom appar och därefter kan gigaren ta uppdraget
4 och köra ut maten. Företag så som Hungrig, Foodora och Uber Eats använder
5 konsekvent gigare som arbetskraft och har uppmärksammats för att bryta mot
6 arbetsmarknadens normer, lagar och regler. Cykelbud har exempelvis vittnat om att de
7 tjänar 39 kronor i timmen, att arbetsplatserna saknar kollektivavtal samt att
8 arbetsmiljön brister.

9

10 Bägge ovanstående exempel belyser ett förhållandevis nytt sätt att organisera
11 ekonomin på som är nödvändigt att analysera. Gigeekonomin kan komma att förändra
12 relationen mellan arbetare och konsumenter. Tidigare har relationen präglats av
13 solidaritet eftersom konsumenten i majoriteten av fallen även är arbetare. Relationen
14 har grundats på en förståelse för att om man sänker lönen för arbetaren så kan man inte
15 heller konsumera i lika hög grad.

16

17 I en gigeekonomi förvandlas konsumenten även till arbetsköpare. Företagsägaren köper
18 inte arbetskraft utan tillhandahåller enbart en tjänst eller plattform som arbetaren kan
19 "köpa in sig på" genom att betala en viss procent av det värde man skapar till den som
20 äger plattformen eller tjänsten. Dessa typer av företag behöver således varken ansvara
21 för tryggheten på arbetet eller betala särskilt stora summor för de produktionsmedel
22 som behövs. Istället är det arbetaren själv som ansvarar för att se till att man
23 exempelvis har en cykel, en mobil och de arbetsskydd som krävs för att utföra arbetet.

24

25 De med makt säger inte sällan att vi arbetare behöver vänja oss vid en framtid utan
26 fasta anställningar och trygghet på jobbet. Framväxten av gigeekonomin tyder på att de
27 antagligen har rätt i sin analys. Arbetarrörelsen måste hitta effektiva sätt att organisera
28 gig-arbetare. Decentralisering och mer otydliga relationer mellan arbetare,
29 arbetsköpare och konsument försvårar denna uppgift, men exempel på organisering
30 och strejker bland gig-arbetare förekommer redan runt om i världen. När det inte
31 längre finns en arbetsplats som fungerar som naturlig mötesplats för arbetare uppstår
32 ett behov av andra platser att mötas, och här har fackliga och socialistiska
33 organisationer en viktig roll att fylla. Osäkra anställningar ska bekämpas så långt som
34 möjligt, men de hundratusentals människor som redan har gig-jobb behöver
35 organisationer och gemensam kamp.

36

37 **Dagens arbetsmarknad**

38 Situationen på den svenska arbetsmarknaden präglas av könsmaktsordning och rasism.
39 Dessa strukturer hör ihop med osäkerheten på arbetsmarknaden och är till mångt och
40 mycket ett resultat av en segregerad arbetsmarknad. Samtidigt är den fackliga rörelsen
41 kraftigt försvagad vilket försvårar vår kamp om makten över vårt arbete. I följande
42 avsnitt diskuteras den könssegrerade arbetsmarknaden, arbetsdelning,

1 rasifieringsprocesser på arbetsmarknaden, arbetsplatsrelaterade skador samt facklig
2 kamp.

3

4 *Den könssegregerade arbetsmarknaden*

5

6 När det kommer till uppdelningen mellan kvinnor och män på arbetsmarknaden så
7 finns det två olika typer: horisontell könssegregation och vertikal könssegregation.
8 Horisontell könssegregation innebär att det är en skev fördelning mellan könen inom
9 olika yrken i samhället. Vertikal könssegregation innebär att män innehar de ledande
10 positionerna på arbetsmarknaden. Horisontell könssegregation är problematiskt då det
11 befäster de traditionella könsrollerna i samhället, med andra ord att kvinnor är
12 ansvariga för det reproduktiva arbetet. Vertikal könssegregation är problematiskt då
13 det innebär att män har mer makt än kvinnor på arbetsmarknaden och därav tar beslut
14 och prioriteringar som gynnar mäns och missgynnar kvinnors ställning i samhället.

15

16 I takt med globaliseringen har en hel del mansdominerade branscher försvunnit från
17 Sverige. Detta har lett till ett skifte i könsstrukturen på arbetsmarknaden. Idag är fler
18 män arbetslösa än kvinnor i motsats till hur det var innan tjänstesamhällets framväxt.
19 En annan konsekvens av detta är att det idag jobbar en betydligt större andel män inom
20 reproduktiva arbeten eller traditionellt kvinnliga yrken än förr. Det har alltså skett en
21 maktförskjutning på arbetsmarknaden till kvinnors fördel. Vissa män har reagerat och
22 motsatt sig denna utveckling vilket är en av anledningarna till Sverigedemokraternas
23 och andra fascistiska och reaktionära organisationers framgångar på senare år. Dock får
24 man inte glömma bort att den horisontella och vertikala könssegregationen är fortsatt
25 stark på arbetsmarknaden. Det är fortfarande män som har makten i samhället.

26

27 *Arbetsdelningen på arbetsmarknaden*

28

29 Den svenska arbetsmarknaden är idag uppdelad efter kön, där de flesta av de vanligaste
30 yrkena antingen är kraftigt mansdominerade eller tvärtom. Könssegregeringen
31 minskar inom vissa yrken, bland annat inom tjänstemannayrken medan det inom LO-
32 yrken fortsatt finns en tydlig uppdelning mellan manligt- respektive kvinnligt kodade
33 yrken. Skillnaden mellan män och kvinnor på chefspositioner minskar också även om
34 män fortfarande är överrepresenterade och framförallt sitter på de tyngsta
35 chefspositionerna.

36

37 I diskussionen om jämställdhet på arbetsmarknaden påpekas ofta den stora skillnaden i
38 inkomst som finns mellan män och kvinnor. I Sveriges fall är inte skillnaden inom
39 yrkena särskilt stor utan det som skapar skillnader mellan män och kvinnor är primärt
40 skillnaden mellan olika branscher och att kvinnor arbetar mer deltid. Att skillnaden
41 inom yrken inte är så stor i Sverige beror på den starka feministiska kamp om lika lön
42 för lika arbete som historiskt förts och hur de nationella kollektivavtalen ser ut.

1
2 Sedan 80-talet har kollektivavtal med fastslagna löner för alla allt oftare kombinerats
3 med lokala och individuella förhandlingar vilket ökat lönespridningen och gynnat män.
4 Individuella löneförhandlingar är vanligast inom privat sektor och i tjänstemannajobb.
5 Att det är stora löneskillnader mellan branscher har flera orsaker. En orsak är att män
6 som har höglönejobb, både jobb som kräver högskoleutbildning och jobb som inte
7 kräver det, stänger ute kvinnor genom att skapa en stämning kvinnor inte vill vistas i.
8 De flesta kvinnor som slutar inom t.ex. byggbranschen gör inte det pga att de inte gillar
9 yrket utan eftersom den sociala arbetsmiljön är dålig. Detta känns igen i andra
10 mansdominerade yrken som säljare och ekonomer. Denna uppdelningen är även ett
11 tydligt exempel på hur könsmaktsordningen formar arbetsmarknaden till mäns fördel.

12
13 En annan orsak som påverkar könsskillnaderna på arbetsmarknaden är att kvinnor
14 arbetar mer deltid än män. Detta har flera olika anledningar, den första handlar om att
15 kvinnor idag oftare arbetar med mer fysiskt krävande arbetsuppgifter som till skillnad
16 från deras manliga motsvarigheter saknar hjälpinsatser eller verktyg som underlättar
17 arbetet. Detta gör att många kvinnor inte orkar arbeta heltid och idag är det
18 arbetarkvinnor som är den grupp som går i pension tidigast. Den andra anledningen är
19 den ojämlika fördelningen av det obetalda hemarbetet. Kvinnor gör en majoritet av det
20 obetalda arbetet vilket skapar en större arbetsbelastning som leder till att många inte
21 orkar lönearbeta heltid. Den sista anledningen är att många av kvinnors yrken är
22 relationstunga och därför mer psykiskt påfrestande än mäns arbeten som oftast kan
23 lämnas efter en arbetsdag. Detta leder till att många kvinnor inte orkar arbeta heltid.

24
25 Löneskillnader mellan män och kvinnor tenderar att förvärras i och med familjebildning
26 och barn. När två föräldrar ska fördela föräldraledighet mellan sig tenderar den förälder
27 som tjänar mest att ta ut en mindre del av föräldraledigheten, vilket ger en starkare
28 ställning på arbetsmarknaden och ökar löneskillnaderna. Ojämnt uttag av
29 föräldraledighet har också en kraftig inverkan på pensioner, och är en viktig
30 delförklaring till varför kvinnors pensioner i genomsnitt är mycket lägre än mäns.

31
32 En del feministiska debattörer har velat se en ny solidarisk lönepolitik där
33 industriarbetare, hantverkare och andra mansdominerade grupper ska minska sina
34 lönekrav för att arbetare i offentliga sektorn ska kunna få högre löner och kunna
35 komma ikapp. Det bygger på en falsk motsättning mellan olika arbetare. Resultatet av
36 en sådan lönepolitik skulle innebära högre vinster för företagen men mindre pengar åt
37 den offentliga sektorn. I själva verket är högre löner i den privata sektorn en
38 förutsättning för högre löner inom den offentliga sektorn. Arbetstidsförkortningar inom
39 industrin och högre löner i offentlig sektor tillsammans med ett aktivt
40 jämställdhetsarbete på arbetsplatserna är vägen för att uppnå en jämställd
41 arbetsmarknad.

42
43 *Reproduktivt och produktivt arbete*

1

2 Idag är den tydligaste uppdelningen mellan mäns och kvinnors arbete uppdelningen
3 mellan reproduktivt och produktivt arbete. Produktivt arbete är det arbete som skapar
4 produkter eller nya produktionsmedel exempelvis, byggarbete, fabriksarbete eller
5 ingenjörsarbete. Reproduktivt arbete är det som tar hand om och skapar arbetskraft,
6 alltså allt från föda barn till att ta hand om sjuka människor. Det produktiva arbetet
7 utförs till största del av män medan det reproduktiva arbetet till största del utförs av
8 kvinnor, det gäller i båda fall både det obetalda och det betalda arbetet.

9

10 Det är omöjligt att analysera arbetsdelning utan att analysera hur olika arbeten kodas
11 utifrån en traditionell syn på kön. De kvinnligt kodade arbetena, så som vårdarbete,
12 barn- och äldreomsorg samt hushållsarbete sker idag både inom hemmets ramar men
13 även genom lönearbete. Kvinnors intåg på arbetsmarknaden omvandlade därmed
14 tidigare obetalt reproduktivt arbete till betalt reproduktivt arbete. Arbetsdelningen ser
15 till att kvinnor tar hand om och tvingas på ansvaret för arbetarklassens välmående. Det
16 kan vi se i att kvinnor har merparten av det psykosociala ansvaret för inte bara andra
17 personer i sin omgivning utan framförallt männen i deras omgivning. Detta tar sig
18 uttryck på arbetsmarknaden i att framförallt kvinnor tvingas in i yrken med samma
19 syfte, att se till att arbetarklassen mår bra så den kan producera mer profit åt
20 överklassen. Det här har stora konsekvenser för kvinnors mående då detta arbete (både
21 det obetalda och det betalda) innebär psykisk påfrestning. Kvinnor är
22 överrepresenterade bland de som lider av utbrändhet.

23

24 I takt med att en större andel av det arbete som utförs i centrum är tjänstearbete jobbar
25 också en större del av centrums arbetarklass med reproduktivt arbete. Högern och
26 kapitalet är medvetna om detta, och för en politisk strategi för att skapa en lågavlönad
27 tjänstesektor i Sverige. Ett viktigt syfte med denna strategi är att kommersialisera allt
28 större delar av våra liv, så att saker som att städa sitt hem eller laga mat till sig själv ska
29 ersättas av kommersiella alternativ. Detta presenteras ibland som feminism, att det
30 skulle frigöra kvinnor från bördan av obetalt hemarbete. Det är dock tydligt att en sådan
31 utveckling inte tar bördan av detta arbete från kvinnor som kollektiv, utan enbart flyttar
32 den från relativt rika kvinnor till några av de mest exploaterade skikten av kvinnliga
33 arbetare. För en riktig frigörelse från obetalt reproduktivt arbete krävs kollektivisering
34 och solidaritet, exempelvis genom kollektiva storkök. En relevant jämförelse är
35 daghemsreformen, där barnomsorgen togs över och finansierades av staten, i
36 motsättning till att privata företag erbjuder barnomsorg till den som har råd.

37

38 På dagens arbetsmarknad är det tydligt hur produktivt arbete premieras i lönekuvertet.
39 Att det reproduktiva arbetet undervärderas är en av de viktigaste anledningarna till att
40 kvinnor har mindre inkomst än män. Den här skeva indelning av arbetsmarknaden
41 skapar en stor maktskillnad mellan yrkena beroende på hur de könas eftersom pengar
42 är en källa till makt. För att skapa jämlikhet kommer män inom produktiva arbeten

1 behöva solidarisera sig med de kvinnodominerade yrkena för att pressa upp deras löner
2 och ta ett större ansvar för hemarbetet.

3

4 *Rasifieringsprocesser på den svenska arbetsmarknaden*

5

6 Idag är det tydligt att en del av rasifieringen av människor sker genom arbetsdelningen
7 på arbetsmarknaden. I dagens samhällsdebatt är utrikesföddas arbete en stor fråga där
8 det framställs som att de enda arbeten en rasifierad person kan ta är enkla service-
9 yrken. Detta är en tydlig process där rasifierade strukturellt diskrimineras in i arbeten
10 med låga löner och dåliga villkor. Idag stängs rasifierade ut ifrån yrken de har
11 kompetens för och tvingas in i arbeten med lägre status och löner. Det är tydligt hur det
12 finns en arbetsdelning där rasifierade tvingas in i låglönearbeten för att beröva dem
13 makten i samhället.

14

15 Utvecklingen mot en mer informell arbetsmarknad, med otrygga anställningar och en
16 lägre facklig organiseringsgrad, slår särskilt hårt mot rasifierade arbetare. Papperslösa
17 används konsekvent som superexploaterad arbetskraft i vissa sektorer, och arbetar
18 under slavliknande löner och villkor med ständiga hot om polisanmälan och utvisning
19 som repressivt hot. Den växande del av tjänstesektorn där hushållsarbete
20 kommersialiseras utnyttjar i väldigt stor utsträckning rasifierade kvinnor som arbetare.
21 Rasismen används för att legitimera denna arbetsdelning och de usla löner som är
22 vanliga i denna sektor.

23

24 *Arbetslöshet*

25

26 I vårt samhälle är makten över vem som arbetar central. Arbetarrörelsens främsta
27 vapen, strejken, går ut på att lägga ner arbetet för att orsaka arbetsköparen ekonomisk
28 skada, och arbetsköparens svar är ofta lockout, att utestänga ännu fler från arbete för
29 drabba arbetarnas ekonomi. Arbetslösheten beskrivs ibland som något opolitiskt som
30 alla vill motverka, men det är långt ifrån sant. Genom en hög arbetslöshet skapas ett
31 tryck nedåt på löner och arbetsvillkor, när det finns arbetslösa som är beredda att ta ett
32 jobb till sämre villkor hellre än att fortsätta vara arbetslös. Arbetslösheten används av
33 högern för att rättfärdiga lönesänkningar, angrepp på arbetsrätten och statliga
34 subventioner till låglönesektorer.

35

36 Hela centrum präglas idag av ihållande hög arbetslöshet, särskilt bland unga. Detta har
37 flera förklaringar. Dels har riksbanken i hela centrum slutat ha låg arbetslöshet som mål
38 för sin penningpolitik, för att istället sikta på en låg inflation. Dels har sjunkande
39 profitnivåer gjort att kapitalet hellre investerar pengar i finansiella derivat än i att
40 anställa människor. De jobb som unga faktiskt får är inte fasta anställningar, utan gig,
41 vikariat eller visstidsanställningar, vilket gör att väldigt många pendlar mellan olika
42 jobb och arbetslöshet. Hotet om att stå utan inkomst används för att disciplinera den

1 unga arbetskraften och genomdriva kraftiga försämringar av rättigheter.

2

3 Den fackliga rörelsen såg tidigt hur arbetslösheten användes som ett vapen av
4 överklassen. Som svar skapade man A-kassan, som ger en ersättning baserad på lönen
5 vid arbetslöshet, för att ge arbetarkollektivet möjlighet att tacka nej till arbete med
6 dåliga villkor utan att svälta. En viktig del av Rehn-Meidner-modellen var
7 Arbetsförmedlingen, som skulle hjälpa arbetare att hitta nya jobb när lågproduktiva
8 företag konkurrerades ut och gick i konkurs. Dessa instrument har historiskt fungerat
9 väl som värn mot arbetslösheten, men för unga idag är de i hög grad satta ut spel, delvis
10 till följd av direkta attacker från högern. Eftersom gig och korta visstidsanställningar
11 inte ger rätt till a-kassa kan de flesta unga inte få ut pengar därifrån vid arbetslöshet.
12 Arbetsförmedlingen har under de senaste decennierna i allt större utsträckning fått en
13 repressiv roll gentemot arbetslösa, istället för att stå på deras sida. Samtidigt som allt
14 fler jobb förmedlas via privata kontakter snarare än Arbetsförmedlingen ställs allt
15 högre krav på arbetslösa för att få ersättning, i form av kvantitativa krav på antal sökta
16 jobb eller deltagande i meningslösa workshops. Arbetarrörelsen behöver, precis som
17 för 150 år sedan, hitta strategier för att möta en ständigt hög arbetslöshet och stärka
18 arbetares ställning som kollektiv.

19

20 *Facklig kamp*

21

22 Arbetsplatskamp är hjärtat i arbetarrörelsen och har varit en viktig del för
23 arbetarrörelsens framsteg och organisering. Makten över arbetet kommer alltid vara
24 centralt för vår och fackföreningarnas kamp. Fackföreningsrörelsen skapades för att
25 öka arbetarnas inflytande över arbetsplatserna, se till att göra dem säkrare och
26 förbättra löner och villkor för oss som arbetar. I Sverige har fackföreningsrörelsen
27 historiskt varit hårt kontrollerad av Socialdemokraterna.

28

29 Att demokratisera och radikaliserar fackföreningsrörelsen är en av vänsterns absolut
30 viktigaste uppgifter under de kommande åren. Idag är lojalitet med "rörelsen" den
31 viktigaste förutsättningen för att göra facklig karaktär medan den som organiserar
32 underifrån och bygger en rörelse ses som en bråkstake och ett problem.

33 Fackföreningsledarna har löner som gör att deras livsstil mer liknar direktörernas än
34 arbetarna de företräder. Tillsammans med det reflexmässiga försvaret för
35 socialdemokraterna skapar det ett förakt för facket som försvårar och förhindrar
36 byggandet av ett verkligt slagkraftigt vapen i kampen mot arbetsköparna.

37

38 Sveriges fackföreningar är svagare än på lång tid och detta syns bland annat genom
39 sjunkande medlemsantal och minskat inflytande i samhället. Vi ser hur attacker på
40 strejkrätten och arbetsrätten bemöts av facket med dåliga kompromisser som minskar
41 deras inflytande och försämrar medlemmarnas villkor. Fackföreningarnas stora
42 utmaning idag är den förändrade arbetsmarknaden och högerns attack på arbets- och
43 strejkrätt.

1
2 Arbetsmarknaden blir idag allt mer geografiskt decentraliserad i hur arbetet leds och
3 organiseras. Stora företag använder sig i allt högre grad av franchiseverksamhet vilket
4 gör att det inte är så många som arbetar på samma arbetsplats till skillnad från hur det
5 såg ut i de gamla fabrikerna. Detta skapar större distans till ägaren av företaget, som
6 man troligtvis aldrig träffar, men gör att distansen blir kortare till din närmsta chef.
7 Detta är ett sätt för företagen att rikta om arbetarnas ilska mot
8 mellanchefer/arbetsledaren som inte sitter på någon större makt istället för att rikta
9 den mot företagsägaren. En decentralisering av arbetsplatsen gör det också svårare för
10 facken att organisera arbetarna då det kan vara svårt att se motsättningarna på
11 arbetsplatsen när man arbetar tillsammans med sin chef. Småföretagare, så som
12 restaurangägare, försöker också ofta bygga en tydlig känsla av lojalitet mellan anställd
13 och arbetsköpare för att förhindra facklig organisering. Liknande strategi finns även på
14 större företag så som IKEA och Scania med syfte att motverka offensiva fackföreningar.
15

16 *Arbetsrelaterade skador och dödsfall på arbetsplatsen*

17
18 Skadorna arbetare får från sin arbetsplats är många och kan se olika ut från person till
19 person. Efter att vi under en lång period haft sjunkande skador på arbetsplatserna har
20 trenden nu brutits och vi ser igen att skadorna ökar, framförallt de psykiska. Det vi
21 oftast förknippar med arbetsplatsolyckor är klassiska olyckor som skapar en tydlig
22 skada vid ett tillfälle, såsom ett fall. Dessa olyckor kostar många arbetare livet genom
23 att de fastnar i en maskin eller faller från en byggställning. Dödsfall på arbetsplatsen
24 minskar i samhället som en följd av att den typen av arbetsplatser försvinner allt mer
25 från den svenska arbetsmarknaden. I alla tider har dödsfall kunnat minimeras men i
26 överklassens jakt på profit finns det aldrig pengar för säkrare teknik eller
27 skyddsutrustning.

28
29 Förslitningsskador är en annan typ av arbetsplatsskador som kan skapa men för livet.
30 Dessa typer av skador anmäls inte lika ofta då det inte är något som sker under ett
31 enskilt tillfälle utan är något som under tid orsakas av förslitningar, exempel på detta är
32 vibrationsskador från verktyg i byggbranschen eller ryggsador från tunga lyft inom
33 vården.

34
35 Den tredje och idag vanligaste arbetsplatsskadan är psykisk ohälsa primärt bland
36 kvinnor, rasifierade och HBTQ-personer. Idag är sjukskrivningen för psykiska besvär
37 exempelvis den dubbla för kvinnor som för män och framförallt är det unga människor
38 som drabbas. Vi vet även att rasism och diskriminering mot HBTQ-personer påverkar
39 vår arbetsmiljö negativt.

40
41 Utbrändhet och psykisk ohälsa är något som exploderat på arbetsmarknaden de senaste
42 åren. Den psykiska ohälsan kommer ofta från ökad stress på jobbet. Detta kan bero på
43 olika saker, exempelvis ökad arbetsbelastning, minskad personalstyrka och ökade krav

1 från arbetsköparen. I kapitalismens jakt på profit och effektivisering behövs alla dessa
2 nedskärningar av personalstyrka och förmåner som orsakar ökad stress. Den offentliga
3 sektorn är särskilt drabbad då nedskärningar slår hårt mot arbetsplatser där behov styr
4 verksamheten och inte en marknadsefterfrågan.
5

6 **Våra förslag för en mer rättvis arbetsmarknad**

7

8 **★ Förkorta arbetstiden!**

9 Ung Vänster kräver en generell arbetstidsförkortning med bibehållen lön. Det är
10 ingen naturlag som bestämt att vi ska lönearbeta åtta timmar per dag. Normen
11 om 8 timmars arbetsdag bestämdes på 1920-talet – och ingen kan förneka att
12 produktiviteten har ökat markant sedan dess. Produktivitetensökningarna kan
13 användas på olika sätt. De kan användas till löneökningar, de kan som idag till
14 största delen hamna i aktieägarnas fickor i form av vinster, eller så kan
15 arbetstiden förkortas. Det är hög tid att än en gång ta strid om vilken
16 arbetstidsnorm som ska gälla.
17

18 **★ Demokratisera fackföreningsrörelsen!**

19 Facket måste bli vårt vapen i kampen för bättre villkor och högre löner. En demokratisk
20 fackförening är en kämpande fackförening. Vi vill se förändringar så att det är den
21 grundläggande organiseringen på golvet som återigen blir det centrala - inte
22 förhandlingar, lobbying och försäkringsarbete. En sådan rörelse behöver en ledning att
23 lita på. Därför borde det vara en självklarhet att ingen ombudsman eller förtroendevald
24 har högre lön eller betydligt bättre villkor än medlemmarna de representerar. Inget
25 kollektivavtal eller andra kompromisser med arbetsköparna borde skrivas under utan
26 medlemsomröstning.
27

28 **★ Investera i vår framtid!**

29 Sverige behöver på en rad områden rustas upp. Det råder akut bostadsbrist i
30 majoriteten av landets kommuner, järnvägen är kraftigt eftersatt och man har
31 skurit och sågat i den offentliga sektorn. Vi vet att byggandet av ett modernt
32 miljonprogram, upprustning och utbyggnad av järnvägen samt fler händer inom
33 vård och skola är nödvändiga satsningar för vår framtid. Dessutom kräver
34 samhällsutvecklingen satsningar på förnyelsebar energi och digital infrastruktur.
35 Samtliga av dessa investeringar skulle samtidigt skapa många och viktiga
36 arbetstillfällen.
37

38 **★ Avskaffa de otrygga anställningarna!**

39 Unga förtjänar en trygg vardag. Därför vill Ung Vänster avskaffa allmän
40 visstidsanställning. Även tiden för provanställningar måste kortas. Idag kan en
41 provanställning vara i sex månader. Ung Vänster kräver att maxtiden för

1 provanställningar kortas till en månad.

2
3 ★ **Avskaffa bemanningsföretagen!**

4 Bemanningsanställningar är bra för arbetsköparna men dåligt för oss.
5 Bemanningsföretagen innebär en ökad splittring bland arbetarna eftersom olika
6 arbetare ges olika lön och status beroende på om de tillhör den ordinarie
7 personalen eller är anställda via bemanning. Ökningen av bemanningsföretag
8 slår hårt mot oss arbetare och gynnar enbart de som äger våra arbetsplatser.
9 Därför vill Ung Vänster avskaffa bemanningsföretagen!

10
11 ★ **Krafttag mot stress och dödsfall på arbetet!**

12 Det krävs mer forskning kring hur man motverkar stress jobbet och
13 arbetsplatsolyckor. Därför vill vi återinföra Arbetslivsinstitutet, den myndighet
14 som förut var forskningsinstitut och kunskapscentrum för arbetslivsfrågor.
15 Dessutom vill vi att Arbetsmiljöverket ska få mer resurser till granskning av
16 arbetsplatser samt att missförhållanden alltid måste få påföljder. Vid offentliga
17 upphandlingar måste det ställas betydligt hårdare krav på kontroll av
18 underleverantörer. Det ska även finnas en nollvision om dödsfall på
19 arbetsplatserna.

20
21 ★ **Nolltolerans mot rasism, sexism och HBTQ-förtryck på arbetsplatserna!**

22 Arbetsplatserna måste vara fria från rasism, sexism och HBTQ-förtryck. Att
23 känna sig bekväm och trygg på sin arbetsplats är en del av en fungerande
24 arbetsmiljö och är viktigt för att vi som arbetar ska må bra. Ung Vänster vill ge
25 arbetsmiljöverket ökade resurser för att kunna sätta dit arbetsköpare som bryter
26 mot de styrdokument som gäller kring arbetsmiljö. Rasism, sexism och HBTQ-
27 förtryck skapar dålig psykosocial arbetsmiljö och bör därför ses som ett viktigt
28 arbetsmiljöproblem att ta tag i.

29
30 ★ **Ökat inflytande på arbetsplatsen!**

31 Vi vet att det är arbetarna som bäst avgör hur arbetet och arbetsplatserna ska
32 skötas - och inte arbetsköparna. Vårt inflytande över arbetsplatserna handlar om
33 demokrati. Ung Vänster vill utvidga demokratin till att även innefatta makten
34 över arbetet och ekonomin som sådan. För oss är det självklart att vi arbetare
35 ska ha inflytande över arbetstiden, arbetsmiljön och det som berör vårt arbete i
36 stort. Genom facklig organisering och kollektiv kamp på arbetsplatserna kan vi
37 vinna segrar som i slutändan kan leda till att vi kollektiviserar ägandet av det
38 arbete vi utför samt mervärdet vi skapar.

39
40 ★ **Rätt till heltid!**

41 Ung Vänster ser att det håller på att ske ett systemskifte där fler och fler
42 arbetsköpare slutar att anställa på heltid och ersätter de heltidare som slutar

1 med deltidare. Unga idag, och framförallt unga tjejer, tvingas ofta att ta flera olika
2 jobb för att få pengar till mat och hyra. Att inte få jobba tillräckligt många timmar
3 för att kunna leva på sin inkomst är en vardag för många av oss unga idag. Vi
4 tycker att heltid ska vara en norm på arbetsmarknaden. Det är oacceptabelt att
5 arbetsköpare tvingar delar av arbetsstyrkan att arbeta deltid. Ung Vänster driver
6 krav om rätten till heltid parallellt med kravet om arbetstidsförkortning. Vi
7 tycker helt enkelt att alla ska ha rätt till arbete och att vi borde dela på de
8 arbeten som finns och är samhällseligt nödvändiga.